

ДАНАС НА ПОЗОРЈУ

10.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Јован Ђорђевић“

Сцена, маска, костим, лутка

Отварање изложбе, уручење награда

Изложбу отвара **Горан Ибрајтер**

Организатор: Центар за ликовно образовање деце и омладине Војводине

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Петријин венац

18.00 часова / Централна галерија *Шок задруге*, Змај Јовина, пасаж бр. 22

Андреја Рондовић: Трансформација

Отварање изложбе (мастер уметнички рад сценског дизајна)

Изложбу отвара **Татјана Дадић Динуловић**

Организатори: СЦЕН (Одсек за уметност и дизајн), Департман за архитектуру и урбанизам, ФТН и Шок за друга

19.00 часова / СНП, Сцена „Јован Ђорђевић“ (публика је на сцени)

Такмичарска селекција

Јован Стерија Поповић

ЗЛА ЖЕНА

Народно позориште/*Narodno kazalište/Népszínház* Суботица

Режија и осмишљавање сценског простора: **ИВА МИЛОШЕВИЋ**

Сценограф, консултант: **МАРИЈА КАЛАБИЋ**

Костимограф: **МАРКО МАРОСИУК**

Сценски говор: др **ДЕЈАН СРЕДОЈЕВИЋ**

Композитор: **ВЛАДИМИР ПЕЈКОВИЋ**

Сценски покрет: **ИСТА СТЕПАНОВ**

Играју

Граф Трифић: **МИЛАН ВЕЈНОВИЋ**

Султана: **МИЛИЦА СУЖЊЕВИЋ**

Персида: **СУЗАНА ВУКОВИЋ**

Стеван: **ДИМИТРИЈЕ ДИНИЋ**

Срета: **ИГОР ГРЕКСА**

Пела: **САЊА МОРАВЧИЋ**

Научите реч

кипроко / квипрокво (лат. *qui pro quo* – ко за кога) замена личности, неспоразум; збрка; једно од средстава драмске технике, посебно у комедијама; исто и *quid pro quo*.

Представа траје 1 сат и 10 минута

20.30 часова / СНП, доњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Светлана Бојковић или Уметност глуме

Аутор изложбе: Зоран Максимовић

Организатори: Позоришни музеј Војводине и Стеријино позорје

21.00 час / СНП, Сцена „Пера Добриновић“
Међународна селекција „Кругови“

Петер Завада и Армин Сабо Секелъ
ИТАКА

Према Хомеровој „Одисеји“
Позориште „Јозеф Катона“ Будимпешта (Мађарска)

Режија: КРИСТА СЕКЕЉ
Сценографкиња: ЈУЛИ БАЛАЖ
Костимографкиња: ДОРА ПАТАНЂУШ
Кореографија: АДРИЕН ХОД
Драматург: АРМИН САБО СЕКЕЉ
Композиторка: ФЛОРА ЛИЛИ МАРИС
Дизајн светла: ТАМАШ БАЊАИ
Видео: ВИНЦЕ ВАРГА

Играју

Одисеј: ЕРВИН НАЂ
Атина Палада: БЛАНКА МЕСАРОШ
Пенелопа, Сирена: АДЕЛ ЈОРДАН
Калипсо: АНДРЕА ФУЛАЈТАР
Наусикаја: ВИВИЕН РУЈДЕР
Киклоп: ЕСТЕР КИШ
Кирка: ЕСТЕР ОНОДИ
Антиклеја: ЕРИКА БОДНАР

Посебна захвалност: Ђерђ Каршаи.
У представи се користи песма Керол Ен Дафи *Кирка* у преводу Андраша Капањоша

Представа траје 1 сат и 25 минута

23.00 часа / Међународна селекција „Кругови“
Округли сто: Итака

Светлана Бојковић отворила 64. Стеријино позорје

Побуна – женски род, Цеца Бојковић и фоторафисање на црвеном тепиху

Стеријино позорје – 64. по реду, најгледнија позоришна смотра у домаћим и не мање значајна у европским оквирима – отворена је синоћ на сцени Српског народног позоришта представом *Пејријин венац* Драгослава Михаиловића у драматизацији Миле Машовић-Николић, режији Бобана Скерлића и извођењу Атељеа 212 Београд.

Фото: Б. Лучић

од тренутка када се појавила на сцени, док јој је директор Стеријиног позорја Мирослав Мики Радоњић уручивао награду и орио се док се клањала публици у препуној сали позоришта.

Отварању и првој од осам представа у Такмичарској селекцији присуствовали су глумци, редитељи, писци, управници позоришта, театарски посленици из земље и иностранства, људи на челу културних институција, као и неки политичари (што је фоторепортер Бранко Лучић уредно овековечио): Драгослав Михаиловић, Небојша Брадић, Мира Бањац, Бранимир Брстина, Никола Јоксимовић, Владимир Ђуричић, Милош Станковић, Оља Ђорђевић, Хасан Џафић, Ивана Вујић, Жељко Хубач, Зоран Карајић, Драган Станић, Игор Мировић, Далибор Рожић... Градоначелник Новог Сада Милош Вучевић није ни ове године био на отварању Стеријиног позорја, док је покрајинска министарка културе Драгана Милошевић, како је јавила организаторима, изостала због пословних обавеза на путу.

И ове године стара, а опет нова слика пред позориштем – Нови Сад увек изгледа свечаније кад почне Позорје, не само због црвеног тепиха који блешти на степеницама СНП-а и свакодневици даје мрвицу гламура. Удешени „стари“ Позоријанци на окупу, препознају се по усхићеним и емотивним сусретима с пријатељима и знанцима, а нова, млада публика, срећом, све бројнија, удешена по светским модним трендовима, фура неки нови фазон – загрљена се фотографише пред вратима Талијиног храма, на степеништу и црвеном тепиху. Холивудски.

Позорје се с нестрпљењем и дуго чека – читаву годину, дружење после представе је део који се такође жељно ишчекује, па ни киша није успела да отера госте са терасе позоришног клуба који су се „комодали“ уз добру музику, богат коктел с лепо аранжираним делицијама, хладним пићем у чашама „на ногицу“...

Бранислава ОПРАНОВИЋ

Фото: Б. Лучић

Фестивал под слоганом „Побуна – женски род“ почео је уручењем Стеријине награде за нарочите заслуге на унапређењу позоришне уметности и културе (Стеријина награда за животно дело) глумици Светлани Цеци Бојковић, која је својом беседом отворила овогодишње Позорје. Награда Цеци Бојковић скроман је гест Стеријиног позорја, чуло се у најави, којим се одаје признање великој глумици за све што је учинила за позоришну, али и за филмску уметност.

Позоришну и филмску диву публика је поздравила дугим, топлим аплаузом, који се проломио и није престајао

Фото: Б. Лучић

Такмичарска селекција

ЗЛА ЖЕНА**ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА**

ЗЛА ЖЕНА – писац Јован Стерија Поповић, режија Ива Милошевић, Народно позориште/Narodno kazalište/Népszínház Суботица (Србија)

Након самосвојних реинтерпретација Љубослава Мајере (1998) и Егона Савина (2011), Стеријин култни комад о „кроћењу горопаднице“, захваљујући тумачењу Иве Милошевић, поново је пред нама у болно модерном и актуелном светлу. Користећи механизме персифлаже и гротеске, редитељка преводи амбијент Стеријине грађанске паланке у стилизовани свет у којем су маске „избрисале“ лица, тако да Стеријина замена личности постаје тек функција свеопште игре наметнутих улога. Улазећи у лавиринте насиља и обмане, вођена најискренијим побудама, њена Султана мора спознати да се свака жудња претвара у насиље, а свака игра илузије окончава као игра моћи.

Светислав Јованов

ЕКС ЛИБРИС

СУЛТАНА: Морам цркнути, другојаче није! (*Окрене се на сцџрану.*)

ТРИФИЃ: Султано!... Ти се опет срдџш?... Зашто, пиле моје, то чџниш?... Сотим можеш твој здрављу шкодити.

СУЛТАНА (*Окрене се наїло.*): Да цркнем, да ме враг однесе, кад немам среће!

ТРИФИЃ: Шта ти фали, сунце моје! Ти си госпођа у целој кући, што ти 'оћеш, оно мора бити.

СУЛТАНА: Госпођа? Начинио си ме парасницом, као сам што си.

ТРИФИЃ: Ти мене сотим вређаш. Немој тако, пиленце моје. Треба малко да с умериш, ти си госпођа.

СУЛТАНА: Гора сам него слушкиња код тебе, напустио си ове да ме каљају од главе до ноге.

ТРИФИЃ: Немој тако, душо, то није лепо.

(Јован Стерија Поповић, *Зла жена*)**ПИСАЦ**

**Јован
Стерија Поповић**
(13. 1. 1806–10. 3. 1856)

Родоначелник српске комедиографије рођен је у Вршцу, 1806. Школовао се у Вршцу, Сремским Карловцима, Темишвару и Пешти. Права је завршио у Кежмарак у Словачкој. По завршетку студија (1830) био је професор, а од 1853, када је положио адвокатски испит, адвокат у Вршцу. Године 1840. одлази у Крагујевац на Лицеј за професора “природног права”. Већ идуће године прелази, заједно са овом, тада највишом школом у Србији, у Београд. Уставобранитељска влада га је 1842. поставила за министра просвете. Један је од оснивача Друштва српске словесности (данашња Српска академија наука и уметности), Народног музеја и Београдског читалишта – Библиотеке. Поставио је темеље модерног школства Србије, а аутор је и многих уџбеника. На положају министра је до 1848. године, када подноси оставку и враћа се у Вршац где проводи остатак живота.

Књижевни рад започео је збирком песама *Даворје*, једном од најбољих књига рефлексивне поезије тога времена, а затим наставља рад драмама и романима у духу Милована Видаковића. Његовом трагедијом *Смрт Сџефана Дечанског*, дана 4. децембра 1841. отвара се прво професионално државно српско позориште у Београду “Театар на ђумруку” и друго професионално државно позориште у Срба у Београду “Театар код јелена”(1847–1848). Праву уметничку вредност показао је Стерија као писац комедија. Његов таленат створио је снажна и велика дела, којима утире пут српској комедиографији. “Отац српске драме” прве комедије пише између 1830. и 1840. године. У њима је овековечио свој родни град ликовима Кир Јање, Феме, Алексе Ружића и др.

Комедије *Лажа и ѓаралажа* (1830), *Поконџирена ѓџиква* (1830), *Тврџица* (1837), *Зла жена* (1838) и *Помирџење* (1841) доносе му признање савременика и репутацију “српског Молијера”. Овековечио је у својим комедијама малограђанство и маловарошко грађанство. Изобличавао је погрешно васпитање, помодарство, снобизам, исмевао је надриученост наших Славеносерба и њихов накарадни “славјански” језик. После Стеријине смрти у јавности се појављује његова комедија *Родољубџи* у којој извргава руглу лажни патриотизам. Стеријне комедије су прешле оквире свога времена, добиле трајну вредност и улазе у наше културно наслеђе. Умро је 1856.

РЕДИТЕЉКА

**Ива
Милошевић**

Рођена је у Београду 1977. Дипломирала позоришну и радио режију на ФДУ Београд.

Режије у београдским позориштима: ЈДП: *Месец дана на селу* Ивана С. Тургењева, *Змајеубице* Милене Марковић, *Из јуначког живота трајанства* Карла Штернхајма, *Драма о Мирјани и овима око ње* Ивора Мартинића, *Федрина љубав* Саре Кејн, *Разваљивање* Нила Лабјута, *Shopping and Fucking* Марка Рејвенхила; Атеље: 212 *Ревизор* Н. Гогоља, *Прослава* Т. Винтерберга, М. Рукова и Б. Хансена, *Змијско лејло* Василија Сигарјева, *Пуш до Нирване* Артура Копита; Народно позориште: *Електира* Данила Киша; Позориште на Теразијама: *Глорија* Ранка Маринковића (мјузикл); Битеф театар: *Маично појодне* Волфганга Бауера; Мало позориште „Душко Радовић“: *Принцеза на зрну трашка* Х. К. Андерсена и Неде Радуловић, *Мала сирена* Х. К. Андерсена и Срђана Кољевића; Позориште „Бошко Буха“: *Пејелућа* и *Принцеза и жабац* Игора Бојовића; Позориште лутака „Пинокио“: *Вук и седам јарића* Љубинке Стојановић.

Нови Сад: СНП: *Rainkillers* Неде Радуловић, *Приче из Бечке шуме* Едена фон Хорвата, *Мизантроп* Молијера (ко-режија Горчин Стојановић); Народно позориште Сомбор: *Казимир и Каролина* Едена фон Хорвата; Народно позориште Ужице: *Чудо у Шартану* Љубомира Симовића.

Македонија, Народен театар „Војдан Чернодрински“ Прилеп: *Многа буке ни око чега* В. Шекспира; Хрватска, Сатиричко казалиште „Керемпук“ Загреб: *Марашонци* Ђирче Ђочасни крућ Душана Ковачевића.

Добитница је награда за режију „Бојан Ступица“ и „Љубомир Муци Драшкић“, као и годишњих награда за режију СНП и ЈДП.

Са својим представама гостовала на фестивалима у Боготи (Колумбија), Сан Хозеу (Костарика), Гвадалахари (Мексико), Сибиу (Румунија), Мадриду (Шпанија), Риму (Италија), Ријеци, Сплиту, Загребу, Умагу (Хрватска), Сарајеву, Брчком, Бања Луци (Босна и Херцеговина), Котору, Будви (Црна Гора), као и на свим важним фестивалима у Србији.

Уместо драматуршке белешке

Свјестан да је својим комедијама „слаб кредит код женског пола задобио“, Стерија је у предговору *Зле жене*, у хуморном тону Винка Лозића (занимљиво, у *Предсловијима* својих „веселих позоришта“ он воли да ћаска са „фрајлицама“, „матронама“ и „господичнама“, и да се са њима, како би то рекла Фема, „унтерлондује“), покушао да све пребаци на шалу, а своје писање *Против* „високопочитајемих матрона“ објасни као увређеност једног *Старог момка*, који није имао среће да се каква дјевојка у њега заљуби, иако није момак „ако не леп, а оно нити ружан“. Ова весела и помало козерска интонација предговора показује донекле и Стеријин однос према *Злој жени*, написаној прије свега да забави и разоноди, а тек онда да поучи. Очигледно, ријеч је о „веселом позоришту“ које није дато у маниру претходне три комедије, већ се на неки начин (развијенији и сложенији) наставља на „играчку“ *Помирење*, дајући предност ситуацијском хумору и водвиљској „физичкој досјетки“. Овом наглом променом *манира* и измјеном комичних средстава, као да је Стерија хтио да покаже (или, можда, да самог себе провјери) да је у стању да напише и комедију којој је једина сврха да разгали и насмије, одбацивањем „молијеровског модела“ и вербалног хумора – као основног конструктивног и техничког елемента, како у конструисању одређених карактера тако и стварању комичних ситуација.

Јосип Лешић: *Стерија драмски писац*

Реч редитељке

У Стеријиним комедијама идеал паланачког малограђанског реда икрасава пред гледаоца као репресиван друштвени поредак који човека приморава да буде послушан и да се слепо покорава друштвеним правилима и конвенцијама. Индивидуа се, од малих ногу, учи трпљењу сопствене фрустрираности и усамљености, у окружењу отуђених и у дубини душе несрећних људи. Чезњу појединца, макар и ирационалну, за освајањем слободније и испуњеније егзистенције, овако устројена средина доживљава као субверзивну претњу реду и зато настоји да је анатемизује и угуши. Да ли је у таквом свету тежња за лепшим и испуњенијим животом осуђена на неуспех?

Ива Милошевић

КРИТИКА

(...) Да бисмо у потпуности разумели шта се са Султаном догодило док је играла улогу Сретине супруге, припросте чизмарке Пеле, ваља размотрити контекст у који Ива Милошевић поставља Стеријине драмске јунаке. А њих затичемо у амбијенту карактеристичном за прве деценије 19. столећа, у дому графа Трифића и његове младе супруге Султане, два лика несумњиво малограђанске провенијенције. Они су окружени одговарајућим покућством и – разуме се – неопходном послугом. Сви они су одевени како епоха налаже, али на њиховим лицима – без обзира да ли су газде или служинчад – нанесен је дебели слој

тешке позоришне шминке која поништава сваку природност актера и даје им карактер позоришно стилизованих, извештачених маски. (...)

Један од квалитета инсценације треба препознати и у језику и говору драмских јунака. Војвођански дијалект, нарочито онај карактеристичан за Стеријину епоху, исувише често је на овдашњим позорницама претваран у јефтино, отегнуто ачење и бечење, у типизирано карикирање за које се однекуд претпоставља да изазива радост гледалаца. Дејан Средојевић је, међутим, са себи својственом прецизношћу код глумаца избрусио тачан изговор и на тај начин омогућио да сâм Стеријин језик функционише као аутентични елемент сценске комике, што је иначе и карактеристично за овог писца. И на овим елементима ће редитељка у представи градити фини сценски хумор, лишен баналности, једнодимензионалности, дискретан али провокативан за глумце који су показали да имају осећај мере и спремност да буду ефектни и у минијатурама, полуреченицама, наговештајима или недореченостима. Редитељка, наиме, наизглед не инсистира на хумору, она га не провоцира надграђујући или дописујући Стерију, али пушта да ситуације или каткад гестови, а најчешће реплике актера, одзвоне са сцене управо онако како их је писац замислио, да дакле открију и оно што се налази иза појавности сценске радње или што није изречено.

Тако се постепено развија сценска прича зачета у баналности и испразности малограђанске свакодневице, у божјем миру и реду света у којем се све унапред врло добро зна и у којем једино треба само мирно следити своју ролу да би све, а живот понајпре, пролазио а на концу и прошао, без изненађења и ма каквих трзавица. Газде треба да се понашају као владоци, а они којима се влада, има да трпе. Ако ће се, пак, ови други евентуално бунити, онда то нека чине када су газде одсутне, када могу мирно да се изују и препусте се оговарању. Но, Султана разбија једноличност и предвидивост оваквог живота, и показује да је промена ипак могућа.

У овако успостављеном контексту свакако је најтежи задатак имала Милица Сужњевећ која је морала да конципира све аспекте сложеног карактера и, посебно, мене главне јунакиње, те да води рачуна о избору глумачких поступака које ће применити а да не премаши горње границе сценске појавности првобитне Султане (тако заводљиве за шмиранте), да ваљано припреми, испуни и оправда просторе у којима ће се даље развијати овај лик, али и прецизно одмери дозу Султанине трансформације на концу представе. Све је ово млада глумица перфектно урадила, без преглумљивања, тачно и с мером, сведеним средствима а уз дисциплинованост која је на сцени деловала природно. Њена Зла жена је, наиме, била уистину зло – неумерено и неодмерено, али не и испразно хистерично те увек утемељено у конкретној ситуацији; њена Султана у улози Пеле била је искрено шокирана новим сазнањима о театру чији је била део, но с чијим наличјем се, ево, упознаје на најгрубљи начин, али је при том била и довољно уздржана да би сугерисала промишљање, док су крхкост глумичиног физикуса и детињи израз њеног лица у финалној сцени отворили уистину другачију димензију представе.

Милан Вејновић као граф Трифић, Сузана Вуковић у улози служавке Персиде, Димитрије Динић који је тумачио лик служитеља Стевана, Срђан Секулић у роли Срете, те Сања Моравчић као Пела, пленили су прецизношћу, одмереношћу, тачношћу у испуњавању задатака и завидном дисциплином. Свако од њих је у оквирима опште задатости која је била одређена маском и јасно дефинисаном функцијом, на свој начин додавао по зрно или два карактера који припадају ролама нарцисоидног газде, вазда послом опхрване служавке, паланачке верзије лицемерног батлера, алкохоличара нагриженог средстима за штављење коже, којем је запало да репрезентује здраворазумске принципе, и жене којој је задатак да буде унезверена и мања од макова зрна при сваком сусрету с надређенима, а неке друге никада није ни срела. У овоме су им од огромне помоћи била решења сценског покрета Исте Степанов.

Александар Милосављевић
(*РТС Радио Београд* 3. 19. 3. 2019)

Из историје Позорја: Зла Жена

„[...] Стерији је био циљ да исправља и лечи. Ако изузмемо кратку и не особито значајну пародију *Симџија и анђиџија*, показао је свега два успела излечења. У *Судбини једног разума* и у *Злој жени* главна лица на крају остављају утисак реконвалесцената чије је здравље још сасвим ровито...

Прерушавањем са заменом личности срећемо једино у *Злој жени*, мада је писцу тај комедиографски поступак добро познат. Па и кад га примени, *киџро* у његовим рукама није само опробано средство за стварање забавне и смешне забуне...

Зла жена је једна од три комедије о односима у браку. У њој и у *Цандрљивом мужу* Стерија је приказао два вида брачног пакла. У *Злој жени* видимо исправљање једне деформације карактера, у *Цандрљивом мужу* деформацију која је стална и неизмењива, у *Женидби и удадби* почетак такве деформације..." / Хуго Клајн, "Стеријин хумор", у: *Драма*, прир. Рашко В. Јовановић, Нолит, Београд 1973.

На Позорју: 22. јун 1999, Народно позориште Сомбор

Рд. и сц. Љубослав Мајера, кс. Вања Поповић, музика Мирољуб Аранђеловић Расински.

Подела: Ненад Пећинар (Гроф Трифић), Биљана Кескеновић (Султана), Ивана Јовановић (Персида), Бора Ненић (Стеван), Радоје Чупић (Срета), Анђелика Симић (Пела).

Стеријина награда: оригинална сценска музика.

Приредила Александра КОЛАРИЋ

Међународна селекција „Кругови“

ИТАКА**ИЗВЕШТАЈ СЕЛЕКТОРА**

ИТАКА – према Хомеровој *Одисеји*, писци Петер Завада и Армин Сабо Секел, режија Криста Секел, Позориште „Јожеф Катона“ Будимпешта (Мађарска)

Између безбројних могућности тумачења легенде о пустиловини која почива у самим темељима европске уметничке имагинације, творци ове представе определили су се за димензију која архетипској фигури Одисеја даје призвук горуће модерности. Приказујући лутања Хомеровог јунака као промишљено одлагани повратак кући, током којег се сваки Одисејев покушај да нађе спокој у окриљу неке апстрактне варијанте „вечног Женског“ (господарица, наивка, чаробница) окончава као отрежњујуће суочавање са конкретним и непредвидљивим женским идентитетом, аутори нам бајковито иронично и цинично лежерно оцртавају несавршеност прагматичног и рационалног „мушког“ принципа.

Светислав Јованов

ЕКС ЛИБРИС**ТРОЈА**

Одакле и да почнедм? Ја сам Одисеј довитљиви.
Лаертов син. Итака је моја домовина.
Веома сам се већ ужелео
свог дома.

Седам година ме је држала Калипса
у широком крилу своје шпиле, али
моје је срце ратна галија с три реда весала:
оспособљена за самосталне операције!
Залуд добра јела, пића и жена: на првом
месту је домовина.

Стојимо на галији, у чистој, звездама
обасјаној ноћи, и са струна наших
лукова, као персеиде у августу, обасуше
ватрене стреле непријатељски логор. Шатори
у пламену, далеко уз обалу. Десет година
ратујемо, али има још у нама снаге. Па ипак,
Дрвени коњ је моја идеја. Не као да се то
рачуна, већ само да се зна ко је ко и шта је шта.

(Петер Завада–Армин Сабо Секел, *Ишак*)

понедељак, 27. мај 2019.

ПИСЦИ / РЕДИТЕЉКА**Петер Завада**

Песник и драматичар. Рођен у Будимпешти 1982. Дипломирао енглески и италијански на Универзитету ELTE. Студије позоришта завршио на Универзитету „Карољ Гашпар“ у Будимпешти. Учествоје на вечерима слем-поезије, објављује поезију у књижевним часописима. Објавио две збирке песама, 2012. и 2015.

Песме су му превођене на енглески, немачки и румунски језик. Од 2010. активно ради као текстописац и драматург. За позориште „Јожеф Катона“ адаптирао дела Шекспира *Како вам драго*, *Сан лејџне ноћи*, као и *Школу за жене* Молијера. Сарађује и са позориштима Трафо, Belvárosi.

Армин Сабо Секел

Рођен је 1987. у Егеру. Након матуре уписује драматургију на Универзитету за позориште и филм, где је и дипломирао 2012. Један је од најактивнијих драматурга своје генерације. Редовно ради на представама независних компанија. На Универзитету се упознао са Кристином Секел са којом и

данас сарађује. Заједно су потписали низ изванредних представа, као што је Ибзенова *Нора*, *Божић у Хелемереку*, Брехтов *Кавкаски круј кредом*, за који је урадио и нови превод. Поред позоришних дела, скренуо је пажњу на себе и као драматург плесних представа (*Милоси*, *Соло*, *Услови смртнос*).

Криста Секел

Рођена у Будимпешти. Школовала се за класичну балетску плесачицу, али уместо да започне балетску каријеру, одлази у Азију где борави четири године и учествује у разним пројектима. По повратку у Будимпешту ради на Одсеку за мастер студије на Универзитету за драму и филм. Од завршетка студија 2015. је директорка Позоришта „Јожеф Катона“.

У свом уметничком раду дубоко је посвећена захтевној и интензивној сарадњи са ансамблом и креативним тимом: обнавља класичне представе, открива необичне просторе позоришне уметности, бави се политички важним питањима као што су положај жена и утицаји друштвено утврђених норми на живот неке особе. Предаје глуму на Универзитету за драму и филм од 2016. Добитница је награде за најбољег редитеља 2017. и 2018. на Фестивалу народног позоришта као и Награде позоришне критике за најбољу редитељку у 2017. години.

ИЗ МЕДИЈА

Најзначајнији јунак светске књижевности у ствари је клоун без воље?

(...) Може ли авантуризам како у географском смислу тако и са разним женама бити нечији животни пут? Знамо да може, али зашто онда у овом карактеру полубога нема толико храбрости да прихвати да жуди управо за таквим начином живота?

Зашто обмањује и лаже и свет, и себе самог да чезне за својим домом?

Његова дела не указују на то: увек постоји неко ново битно откриће, ново острво и, каквог ли чуда, свуда се појави нека нова жена, и можда Итака јесте увек његов главни циљ, али има се времена, кренуће сутра, за годину дана или за десет година...

(...) У овој представи све је свеже и ново: Петер Завада није само адаптирао текст, а Армин Сабо-Секељ дописао нове делове – у модернизованом тексту може се наћи и понеки стих из класика чије мелодичне слоге глумци радо користе – цела форма је лишена архаичности. Као да је редитељка желела да сажме, скоро па бескрајно дугачко литерарно дело.

На овај начин еп постаје јасан, разумљив и, што је најважније, веома забаван естрадни програм, духовит, богат разноврсном музиком, песмом, плесом, са елементима шоуа и театра покрета, препун сјаја – који се касније, симболично и снажно – баш као и мит – уруши. (...)

Ипак, он је само именом протагониста ове представе: ту се све врти око жена и у складу са тим, оне су издвојене, појављују се попут сна или чак кошмара као узвишене богиње или халапљиве женке. У складу са овим женске улоге су снажне, а овај комад препун покрета, акробатике и песме велик је изазов за глумице.

Не можемо скинути поглед са Андрее Фулајтар али и Бланка Месарош и Адел Јордан показују сасвим нова лица. Бланка Месарош нам, као Атина Палада, одржава кратак курс из митологије, а Ервин Нађ брзу ретроспективу тројанског рата

са све дрвеним коњем. Било би интересно предавати ову тему омладини на овај начин: Зевс није ништа друго но заводник чије би догдовштине данас пуниле странице таблоида, а Одисеј архетип алфа мушкарца, светски путник – они би и те како били актуелни у данашњем свету.

Јудит Лола Боднар (24.HU, 30. 5. 2018)

Овог човека покреће искључиво самољубље – Иџака: нов и занимљив позоришни експеримент

(...) Ервин Нађ свој задатак извршава савршено, он постаје најидеалнији од свих мушкараца. Изгледом алфа-мушјака, наоружан самоиронијом, радо доводи у питање своју мужевност или се руга свом мачо ставу. Пошто је придев „сналажљив“ искорењен из његовог карактера, а у деловима који описују како се ослободио својих „љуба“ – које су му досадили (или они делови који причају о томе како им је одолео), видимо типа без воље који није у стању да контролише свог „вршњака“. Он не доживљава себе онаквим какав јесте, његов карактер није посебно привлачан, неозбиљни пубертетлија којим на смену управљају богови и жене док је он убеђен да иде својим путем.

Тек у другој трећини представе почиње да му буде јасно да су га лутања одвела у магновење (тачније у тотални мрак) у којем уопште не може да се препозна. Нема појма у царству које нимфе се налази или која га је богиња опчинила, нити како да се склони од њих. Ту представа почиње да функционише као драма, иако ни овде нема традиционалних дијалога. Атина, наратор, нестане и монолози који су укључени у причу почињу да делују као класична позоришна прича.

И на крају се све споји у нешто што неочекивано има смисла и делује. Чудо се деси тек у последњој сцени, али онда оно удари баш јако. Пред нама стоји некадашњи јунак, један кастриран, огољен Одисеј којег верна супруга гледа са жаљењем.

Јер катарзу данас изазива рушење идола.

Од победника који се враћа кући Одисеј постаје губитник вредан жаљења који се радује болним пољупцима које добија уместо топлих и благих загрљаја од своје – с правом бесне и повређене жене која је, за разлику од њега који се препуштао разним ужицима, извела много веће јуначко дело: она је истрајала. Одисеју је остало само то да се приклони свом дому. Поука коју је лако разумети, која годи женској публици, док мушку безобразно поставља на своје место. (...)

Дорка Ђарфаш (wmm.hu, 22. 5. 2018)

ИНТЕРВЈУ

**Јелена
Мијовић**
драматуршкиња
„Петријиног венца“

Патријархат можемо да победимо на личном нивоу или великом солидарношћу

Потресни су ти конопци у *Петријином венцу*, у изврсном костиму Татјане Радишић. Конопци као утег судбине који вири непрекидно и вреба прилику да одузме слободу, право, достојанство, понос, идентитет, људскост... Управо о томе, из овог нашег српског презента, а из угла драматурга ове представе говорила је Јелена Мијовић...

Понизности пред очигледним насиљем, несхваћљиво предавање судбини лажне традиције, без борбе, немоћно, усудски, то је карактеристика Петрије, и младе, и градске и удовице. То је ових дана пречестито и судбина Петрија које се само другачије зову, а живе у 21. веку... Жена и данас сноси кривицу за све. Зашто је то иако?

● Патријархат је очигледно веома јак. Озбиљан феномен и проблем јесте чињеница да су жене истовремено те које чувају патријархат, без обзира што не одговара њима, него мушкарцу. Жена – жртва патријархата, у следећем кругу га одржава да би оправдала своју жртву и преко сина остварила једини начин да поседује неку надмоћ и сатисфакцију. Оно што нема везе с овом представом, али има са питањем, јесте француски комад који сам недавно читала: реч је о човеку из земаља некадашње француске колоније, нека северна Африка је у питању. Жена је Францускиња и кћери, иако мелескиње, такође Францускиње. Мушкарац је, дакле, неко ко је расно на нижем нивоу, није Француз, црне боје коже је, Африканац, дошао из колоније, неко ко је вишеструко грађанин шестог-седмог реда. Међутим, унутар породице – патријархат је и даље јачи од расизма. То ми је било запањујуће, да је та жена, Францускиња, подређена том мушкарцу.

У драматизацији Миле Машовић-Николић Петрију играју три глумице, написана су три лика: млада, градска и удовица. Тиме се постиже универзалност тог женског проблема и женског питања, који више немају везе с тим јеси ли

са села, имаш два разреда основне школе, да ли си жена градска, којих си година.

● Патријархат нам је неминован, можемо да га победимо на личном нивоу или великом солидарношћу, пре свега међу женама, инсистирањем на томе да нико не буде издајник зарад неке личне користи. У својим животима, свака од нас, ма колико биле еманциповане, живимо патријархат. Боримо се ми у њему, некад с више, некад с мање успеха, али у третману, у пракси, све пада у воду – јер све остаје исто.

Поменула си солидарности и емпатију које треба да се јачају. Како кад људи данас тошово да не знају шта је то, тошово да се радују кад другима крене лоше. Лоше је другима, није мени... И жене највише љече жене... И онашају се горе од икаквој десшоа кад су у прилици да „таздују“...

● Управо то потврђује чињеницу да жене одржавају патријархат: оног тренутка кад им се пружи прилика, за само и искључиво лични положај, постају убедљиво горе, враћајући тако неки генетски, историјски или који већ дуг... То би неко из психологије могао да објасни. Охрабрујуће је да међу млађим светом постоји свест о солидаризацији и солидарности. Оснивају се групе солидарности на овим и оним друштвеним мрежама, креирају програми који ће функционисати као апликације преко телефона, захваљујући којима ће бити могуће помоћи жени ако се нађе у невољи и мора да се брани од насиља или силовања. Док зове или чека полицију, уколико се плаши, довољно је да позове неког ко је у апликацији мапиран за помоћ, неког најближег да дође и помогне. Тако се организују грађани који спречавају принудна исељења људи из њихових домова. Пуно младих на томе је ангажовано. Од тога немају никакву личну корист. То просто осећају као неправду. Жене морају да схвате да нема оне која није, односно не треба да буде феминисткиња. Мени је врло проблематичан став када жена изјави да није феминисткиња. Феминисткиња значи да се борим за одређени третман свих жена, за слободу и правду свих жена, једнака права и могућности, исте плате за исти посао, на пример. Феминизам не значи да нисам женствена, нећу да имам децу, можда нећу да се удам. Жена која је код куће и чува децу, кува, чисти, исто ради посао који би требало да буде плаћен, а кад већ није, онда треба да је третиран с

Фото: Б. Лучић

поштовањем. Мора постојати свест да смо исте у том вртлогу, у том жрвњу, у којем нас патријархат гази. Мора да постоји свест да се то дешава свакој од нас. Ту нема разлике између богатих и сиромашних, града и села. То је женска судбина.

Запањује и чињеница да ни интјернетш ѿо није ѿроменио. Разумљиво је шћо у време наших бака, које су живееле на селу, без икаквој дошћицаја са свећом, жене нису могле да знају да није у реду ако их неко ѿрећира као бића ниже врсте, али данас кад ѿи је сав свећ ѿод руком у два ѿошеза...

• На овом свету многе ствари нису срећене. Погледајмо, на пример, питање абортуса, права на абортус. Тим питањем

Најбоље су све три Петрије

Након позоријанског извођења *Петријиној венца*, утисак о представи говори њен писац **Драгослав Михаиловић**. „Бавим се мојим књигама, пишем моје књиге, ствар је публице да оцени те књиге према свом мишљењу. Задовољан сам какво год то мишљење да буде. Вечерас смо били у позоришту, изашли смо задовољни одатле. Задовољан сам и захвалан глумцима и редитељу који су ову представу поставили, наравно и управи Стеријиног позорја, које је ову представу позвало да отвори овогодишњи фестивал. Сећам се, наравно, и Мирјане Карановић и њене одличне креације, али то није актуелно вечерас, то је неко друго време. Овде су биле три глумице које су играле Петрију, све три су одличне, фантастичне. Најбоље су све три Петрије, све три су потресне и узбудљиве, а једна од њих је мој блиски род:) Претпостављам да ћете се сетити која је та:)

Забележила С. МИЛЕТИЋ

поново се бавимо, имамо пример Алабаме, као да тековина права на абортус није нешто за шта смо се изборили. Скоро сам гледала суботичку *Лисисѿрашћу*, сетила се управо Алабаме и помислила како би жене тамо требало да укину секс. Нема абортуса? ОК. Али онда нема ни секса, па да видимо... У 21. веку нисмо решили права жена, а ушли смо у трку либералног капитализма, где жена је жени супарница у сваком смислу, где жене с пуним правом убијају, а наша полиција не реагује. Верујем да би већина међу њима, кад би искрено одговорила, изнела став да жену и треба тући. Истовремено се боримо за не знам коју врсту слобода, либералних, покреће се питање могућег брака хомосексуалних партнера – јесу то битне ствари и треба да се решавају, али истовремено положај жене није одмакао од Петријиног, рецимо. Када данас кажем драматуршкиња, људи ме исправљају и оцењују то као насиље над језиком. Постоје интересне групе које се боре за своја права, али деси се да прескоче једна права, што је велика грешка. Припадници мањинских група трпе насиље, док се декларативно прича о слободама.

А како сће на ѿробама о свему шћоме разговарали, ѿошћо су шћри Петрије – шћри различите генерације жена... Какви су њихови доживљаји на ове шћеме?

• Различити. Има солидарности. Генерација између 25, 26. и 30. године, гаји и показује велику солидарност и потребу за борбом за праведније друштво и систем. Та солидарност и правдољубивост већи су него у време када сам ја била у тим годинама. Генерално, доста се ради на удруживању у вези с разним питањима и поводом разних циљева. Та солидарност можда и није толико приметна, али постоји. Млади људи боре се за социјалну правду у различитим ситуацијама, врло су ангажовани и свесни, не толико политички колико социјално.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

**Јована
Гавриловић**
Петрија градска у
„Петријином венцу”

Женског рода не би било без мушког

Петрија како је на сцену доноси Јована Гавриловић најтачнија је управо онако како је дефинише Теофил Панчић у критици објављеној у *Времену* – као „жену-дете, наивну и чедну са савременском и древном женствености... тај вамп који у себи, на један дравићевски начин, садржава и једну вишу људску и женску честитост, то је ова улога, након које Јовани Гавриловић нема назад”. Управо о *елан вишалу*, њеном и Петријином, односу према судбини, према игри и према мушком роду разговарамо испред гардеробе у Српском народном позоришту, одмах након представе, док је она још увек у костиму Петрије.

Петријин лик је ѿошћово архетипски, лик жене са ових ѿросѿора. Као да сви у крви носимо Петрију или њене шћраѿове, мој је ѿрви ушћисак ѿосле ѿледања ѿредсћаве. Како се вама чини?

• Сви ми носимо наше претке са нама, њихов дух, неминовно је. Тако сигурно носимо и Петрију, она је на неки начин блиска свима.

Шћа је улоја Петрије донела вама као глумици и као особи?

• Донела ми је снажну идентификацију. Имам утисак да ће ми Петрија бити важна због снаге коју носи, а која никад не јењава. То је пламен који се не гаси. Једна животна радост која њу гони кроз живот и све животне лепоте и недаће, снага која се носи у костима, крвотоку, утроби, која те увек изведе на добар и прави пут, то је оно што носим од Петрије. *Петрију дефинише и једна врста здраве резона која њу води кроз животи. Чини ми се да смо шћо данас изгубили у мору неѿошћребних информација.*

● Слажем се, важно је да резон одређује наш поглед на живот. Ако успемо да наше време које проводимо на земљи схватимо као игру, онда наши резони не могу бити погрешни. То је, верујем, тешко, не само данас него у свим временима тешко је достићи. Опет, то осећање доживимо макар на тренутак и живот постаје стварно добар. Било да је тежак, тужан или радостан, с тим осећањем живот постаје квалитетан без обзира на околности.

Колико ми управљамо судбином, а колико судбина нама?

● Чудно је – колико не можемо да контролишемо судбину, толико је, парадоксално, контролишемо. Колико смо приморани да пристанемо на судбину толико њоме и владамо. Звучи опречно, али моје осећање, са мојих 30 година је такво. Кад се трудиш, батргаш се да нешто промениш, ти реметиш пут под својим ногама, а кад скупиш снагу и храброст да кроз живот пролазиш како ти се он нуди, да га пригрлиш – тада почињеш да управљаш својом судбином.

Мојо овогодишњег фестивала је „Побуна – женски рог“. Како тај наслов доживљавате у контексту Петрије?

● У контексту Петрије и личног односа према животу и побуни као делу живота – утисак је да, колико год да је побуна женског рода, не смемо губити из вида да женског рода не би било без мушког. Мислим да Петрија јако воли мушки род, што могу рећи и за себе. Не бих се никад бунила против мушког рода, него против неких других ствари. Кључ је у међусобном разумевању и праћењу.

То ме подсећа на филм „Небо над Берлином“, на последњу сцену где наш јунак каже да је историја свети историја мушкарца и жене.

● Управо тако.

Разговарала Наташа ГВОЗДЕНОВИЋ

**Игор
Ђорђевић**
Миса у
„Петријином венцу“

Шамар, револуција, или еволуција

Новосадски ђак. Видин [Огњеновић]. Бриљантан. Један од оних који на сцени трепере од емоција... Игра Мису у *Петријиним венцу*, Мису који не зна другачије до да као многи мушкарци – и не само његовог времена, сву кривицу за сопствени пад претвори у песничке жене...

И после толико година, ова представа ужасно узнемирује, некако пред њом човек дубоко уздрхти, тим пре што има утисак да нисмо далеко одмакли од најпросштије понизности пред лажном традицијом и зашитоношћу. Кад се томе додају старење, самоћа и болест – дубока ишњња је загарантована... Ових дана код нас, у Србији, неке жене живе шу причу: једна је жива зајалена у Мољу, две убијене тољатом на Телеју у Новом Саду, три су умрле у Бечу од глади, бежећи од ишњње... Која је ваша персјеќштва ове шеме из уља представе и контекста слојана овогодишње селекције...

● За почетак: Мото фестивала је веома добро срочен. Позориште има задатак да говори и о томе, и овај текст као и роман, тако снажно преносе све то што сте рекли. Потресеност је основна емоција. Потресеност је оно што осећам и ја док играм представу а осећао сам и док сам читао роман, док сам гледао филм, док смо радили ову драматизацију. Позориште и треба да покреће та питања, заправо морамо да се бавимо тим питањима. Морамо бар да разговарамо о њима. И овај разговор сматрам отварањем те теме. Сваки разговор је могућност почетка неког решења. У том смислу, позориште је испунило задатак.

Фото: Б. Лучић

„Петријин венац“ шемашизује и тај наш наојак однос према традицији: у традицији се стално везујемо за нешто појрешно, за лаж и миш, и на тим лажним шемелима традимо животи који се константно урушава, а ми се правимо луди, као није нам ништа... Као да чекамо да нам неко шресне неки озбиљан шамар...

● Мој утисак је да постоје две могућности: или тај шамар, или нека револуција, односно еволуција. Како је еволуција спорији процес, онда... Ја сам отац две кћерке, који покушава некако да их васпита и сачува. Али није то проблем само код нас, на глобалном плану дешавају се нека чудеса на ту тему, неки тектонски поремећаји, у Холивуду је недавно правоснажно осуђен продуцент јер је спопадао и малтретирао жене. Дакле, проблем је много већи од локалног. Како се решава глобални проблем? Ја га решавам локално, делујем на своју породицу и своје окружење, и играњем ове представе. То је оно што могу.

Разговарала Снежана МИЛЕТИЋ

ЈУЧЕ НА ПОЗОРЈУ

Отворена 16. изложба плаката и графичког обликовања

Добро дошли на изложбу и Стеријино позорје! Ова изложба је показатељ да је Стеријино позорје посвећено не само позоришној уметности него и осталим аспектима уметности везаних за театар, а један од најзначајнијих је – позоришни плакат. Овим речима присутне је поздравео директор Стеријиног позорја Мики Радоњић. Изложбу је отворио цитирајући текст графичког дизајнера Слободана

Фото: М. Блашковић

Штетића објављен у каталогу да је „Позоришни плакат први сусрет са представом и својеврсни увод у лавиринт позоришних имагинација. Важно штиво и предговор ономе што посматрача очекује у тамној кутији дворане. Судбине позоришних јунака, њихових тумача, креатора васколиког позоришног чина, боја, игра, покрет, мимика, и све то на једном листу хартије!“ Директор Стеријиног позорја најбољима је уручио дипломе.

Жири – Атила Капитањ, Бранислав Добановачки, Слободан Штетић – одлучио је да у категорији штампаног позоришног плаката прва награда за плакат „Ричард III“ припадне Александру Мијаиловићу; друга Јовану Тарбуку за плакат „Електра“, док су трећу награду поделили Дејан Петровић за плакат „Гребање“ и Душан Арсенић за плакат „Абро фест“.

За идејни пројекат плаката првонаграђени је Стефан Илић за плакат „Romeo and Juliet“, другонаграђени Никола Поповић за плакат „Небески одред“, док су трећу награду поделили Иван Мишић за плакат „Ајант“ и Кристина Полендер за плакат „Крваве свадбе“.

Специјалну награду жири је доделио Николи Мијаиловићу за плакат „Балкански шпијун“ и Сањи Менићанин за плакат „Утоплена душа“.

Изложба која је отворена у доњем фоајеу Сцене „Јован Ђорђевић“ СНП-а може се видети до 3. јуна.

Бранислава ОПРАНОВИЋ

ОКРУГЛИ СТО: ПЕТРИЈИН ВЕНАЦ

Спас је у женској солидарности

Први Округли сто на овогодишњем Стеријиним позорју, посвећен представи *Петријин венац*, у извођењу Атељеа 212, која је синоћ отворила фестивал, окупио је редитеља Бобана Скерлића, драматуршкиње Милу Машовић-Николић и Јелену Мијовић, те глумце Марту Бјелицу, Јовану Гавриловић, Милицу Михајловић, Ивана Марковића, Тихомира Станића, Владислава Михаиловића и Исидору Минић.

Водитељка Округлог стола, позоришна критичарка **Ана Тасић**, на почетку разговора оцењује да је синоћна представа огољена, високостилизована и симболичка. Подсећа је на представу *Тријеле*, истог редитеља, коју смо видели на Позорју 2014, а која је и тематски и визуелно слична *Петрији*. Модераторка је затим истакла да је кључ драматизације решење са три Петрије, што је она доживела као начин депатетизације, који је отворио и нека нова метафоричка тумачења лика.

– Роман је писан сугестивном нарацијом, па је за мене био велики изазов да кроз визуру три Петрије спојим три приче које се уједињују у један људски живот – надовезала се **Мила Машовић-Николић**, која је урадила драматизацију романа.

– На сцени видимо реалност сећања и кроз три перспективе цео Петријин свет добија дубину. Сви догађаји везани за Петрију, сав бол и патња жене у патријархалној провинцијској средини, на тај начин добијају и неку лакоћу, што омогућава трајање и упорност, неопходне за Петријину борбу против гнусних околности које су јој наметнуте само зато што је жена. Било ми је важно да Петрије остану увек заједно, загрљене. Али зашто не могу да се одлуче на чин побуне, као искорак из тешке реалности? Ово и јесте драма о томе како жене, предодређене својом биолошком егзистенцијом, остају заробљене у реалности, из које их свет паланке не пушта да иду негде даље и више.

Мила Машовић-Николић нагласила је да се у последњих пола века ситуација није много променила, те да је Петрија данас просек.

– Петрије су свугде око нас. Постоји зачарани круг патње из којих наше жене ни данас не могу да иступе, јер се та еманципација, што видимо и кроз Петријин лик, никада није ни десила.

Фото: Б. Лунич

Она је објаснила и да важну улогу у сценографији имају конци који симболизују сећање, те фине нити успомена за које се сви држимо како бисмо ономе што нам се догађало дало неки виши смисао.

У разговор се укључио и позоришни критичар **Игор Бурић**, такође водитељ Округлог стола, који је разговор усмерио ка редитељу питањем да ли је, с обзиром на драматуршку концепцију са три лика Петрије, на плану симболике могуће говорити о томе да се Петрија мења.

– На плану значења циљ је био да не причамо причу о тужној судбини једне жене, већ да заузмемо политички однос спрам улоге жене како у прошлом, тако и у савременом свету – започео је причу **Бобан Скерлић**. – Сам наслов *Петријин венац* симболизује патријархалну парадигму из које нема искорака. Сваки покушај изласка из тог зачараног круга се кажњава. Али и боравак њему, сам по себи јесте казна. Различитим техникама и с различитих тачака гледишта, Петрије покушавају да преживе патријархат, али сваки покушај завршава се лоше по њих. Једини корак је поништавање те парадигме, односно сукоб са њом. Али то је питање колективне свести, појединачно не може ништа да се уради.

Ана Тасић поново се осврнула на представу *Тријеле*, подсећајући да се њен редитељ континуирано интересује за тему положаја жене, али постоји и континуитет у постављању дела Драгослава Михаиловића – режирао је и *Кад су цвешале њиве*.

**Гласање публике за најбољу представу
Петријин венац – 4,42**

– Драгослав Михаиловић је један од писаца који је мене формирао у раној младости и одатле та моја жеља да на сцену доносим његова дела – одговорио је **Скерлић**. – Што се тиче занимања за тему положаја жене, сматрам да би било лицемерно бавити се питањима било каквих других неправди и слобода у свету у којем је половина популације обесправљена већ самим својим биолошким одређењем. Патријархална парадигма намеће јасне родне улоге из којих је немогуће изаћи, колико год ми сад били модерни. Зато осећам потребу да се о томе изјасним. Али ни жене у представи *Тријеле* нису никакве побуњенице, оне су убиле у самоодбрани од насиља. Постоје различите технике којима је приказано како се Петрија носи са проблемима у различитим периодима живота.

Мила Машовић-Николић надовезала се објашњењем да три Петрије, како би се на први поглед могло помислити, нису ту да једна другу оснаже и дају подстрека. Оне су три дистанце, три облика аутоцензуре, које постоје у глави сваке жене.

– То су три ступња свести, једна другу спутавају у сваком тренутку. То је скуп свих архетипова и предрасуда у уму једне жене, што је онемогућава да иступи изван граница. Порука ове драматизација јесте да и сам наш ум намеће ограничења из којих се не може изаћи.

Игор Бурић у разговор је увео и драматуршкињу **Јелену Мијовић** која је објаснила да је драматизација Миле Машовић привукла и Атеље 212 да постави ову представу.

– Мени се чини да су се ове Петрије мало отеле почетној замисли. Осећа се велика солидарност између њих три. Мислим да је кључ побуне управо та женска солидарност

која се некако интуитивно, током рада на представи, развила захваљујући и самим глумицама. Верујем да је то начин да се изађе из зачараног круга.

Ану Тасић занимало је како су три глумице градиле један лик и како је изгледао процес чији смо резултат синоћ видели на сцени.

– Лик смо градиле колективно, ниједна није могла да макне без друге две. Ослушкивале смо се, вукле нити судбине једна из друге и остваривале судбину једна кроз другу. За мене је то било право осећање ансамбла, у највишем смислу те речи – рекла је најпре **Милица Михајловић**, која у представи тумачи лик Петрије удовице. – Ово је толико велика литература да је увек узбудљива сама по себи, али ово је ново и врло храбро читање које је показало да је и то заправо античка трагедија о појединцу кога воља богова баца где стигне. Али наша јунакиња се издиже из тога, чак прихвата судбину и са хумором. Мој лик је тај који се сећа, а ја мислим да сећањем заиста у живот враћамо људе и догађаје којих више нема. Сви они којих се Петрија сећа живе с њом један пун и богат живот. За мене је то изузетно поетично и магично.

Јовану Гавриловић, која игра Петрију градску, у тумачењу овог лика водило је и то што је препознала да је њена јунакиња жена која добро разуме и воли мушкарце.

– То је модерно чак и за данашње време. Наше време подржава само нељубав и подвлачи разлике. А Петрија воли и разуме. То је суштина мог осећања наше јунакиње.

Надовезала се и **Марта Бјелица**, која тумачи лик младе Петрије, која је рекла да женска побуна не мора бити нужно гласна и не мора бити прст у око.

– Од Петрије учим да је побуна и стрпљење, да је побуна и кад волимо а да наизглед немамо разлога за то, кад прећутимо и кад знамо да смо у праву. Мислим да многе ствари могу да се промене стрпљењем и другачијим примером.

Игора Бурића занимало је колико су младим глумицама блиски овај роман и познати филм снимљен по њему, као и уопште ова тема.

– Ми јесмо младе, али смо младе жене – одговорила је **Јована Гавриловић**. – Наравно да нас се ова тема тиче. Ово у чему ми живимо није ни патријархални систем. Ово је време дивљаштва, у коме се стално боримо за неке вредности, а заправо никаквих вредности више нема. Могу да кажем да хвата паника младе људе који су одрастали и сад живе у оваквом времену. Не можемо а да се не запитамо како треба провести живот, у чему наћи смисао у времену без вредности.

Бурић је поново у разговор увео редитеља, констатацијом да и деактуелизација теме такође нешто говори, да је реч о сведеном сценском остварењу, без јефтиних трикова који би представу можда учинили занимљивијом данашњим гледаоцима, али и генерацијама које су погађали и роман и филм.

– Актуелизација јесте једна од техника драматизације – одговорио је редитељ **Бобан Скерлић** – али овде је већ драматизацијом укорачено у простор деконструкције, па сам рачунао да је то најефикаснији пут да се ова прича пласира. Костим, сценографија и музика овде не служе да бележе чињенице – нити је костим аутентичан моравски, нити је музика аутентична народна. Хтели смо да се изјаснимо о једном проблему, без одредница, без јефтиних или скупих трикова који служе да маскирају чињеницу да сама прича има мало да каже.

Водитељ Округлог стола затим је ставио на муке мушки део ансамбла поставивши врло конкретно питање: Шта је за њих жена?

– Жена је за мене све – каже најпре **Владислав Михаиловић**, који у представи игра Инжењера, Доктора и Курјака – али ипак ћу говорити из угла ликова које тумачим. Делује као да они долазе из неког давног времена, а заправо се отад није много променило. Људи и даље гледају да извуку корист за себе, чак и пред туђом несрећом. А када је неко спреман да учини нешто добро, на то се гледа као на јуначко дело, мада би заправо требало да буде нормално. У таквом једном свету, ова жена из представе за мене је прави херој.

– Ако причамо у најопштијем смислу, жена је за мене стуб живота – одговара и **Иван Марковић**, Добривоје из представе.

Тихомир Станић, у представи Љубиша, подсетио је да је занимљиво што је Драгослав Михаиловић написао овај роман у првом лицу јединине. Њему је било важно да истакне и да је основни квалитет ове представе у томе што је успела да се роди као један организам и да се затим развија и живи с публиком, у којој седе људи свих генерација, дословно од тинејџера до старца.

– Као ансамбл успели смо да исплетемо танану мрежу емоција и да је наметнемо публици. Мени као глумцу, важно је да то нагласим. Милица на крају представе каже како је човек чудна живина која воли да живи. Е тако и наша представа воли да живи. Сви који јој доприносимо – од редитеља до гардеробера – волимо ову представу и желимо да она живи.

Исидора Минић рекла је да је уживала у креирању свог лика Петријине свекрве, иако је она у другом плану.

– Сви смо ушли у ово пуног срца, у жељи да у данашње време кажемо нешто своје. И мој лик се на неки начин бори за своју породицу. У њеном микросвету и она је некаква Петрија која се толико грчевито бори за свој пород, за свог сина, макар му и живот упропастила. Ово је једна свевремена прича о жени, човеку уопште, о породици.

Из публике се први у разговор укључио **Немања Ранковић**, уметнички директор Народног позоришта Ужице, речима да је лик Исидоре Минић отворио тему матријархата.

– Покушала сам да оправдам ту жену, јер не мислим да су сви људи а priori зли, иза тога увек стоји нешто људско. Кад је мој лик у питању, иза зла које чини стоји велики страх да ће изгубити сина, свој пород који је многим женама, чак и данас, оно за шта се не грчевито и инстинктивно држе.

Међутим, драматуршкиња **Јелена Мијовић** демантује да је Исидорин лик представник матријархата.

– Напротив, жене тог типа су важне у ланцу одржавања патријархата. Мајке синова су међу главним стубовима тог система. Исидора свој лик игра на нетипичан начин, како би разбила устаљене приказе патријархалних жена, али, истине ради, морам да кажем да је матријархат нешто друго. Ова жена је типичан женски представник патријархата.

Драматург и драмски писац **Хасан Џафић** честитао је ансамблу на надахнутој и уверљивој игри, похвалио је представу, али и замерио драматуршкињама што нису искористиле све могућности концепта три лика. Мотив Петријиног либида, који њу и води ка том покушају ослобођења, морао је бити јаче наглашен. Жали што епизода са мртвом ћерком није проширена и сматра да мотив прекида треће трудноће није

уверљив, као да недостаје мотивације за један такав чин.

Ивона Јањић, из Критичарског каравана, подсетила је да је роман садржао и критику тадашње власти у Југославији, па ју је занимало какав однос ова представа заузима према данашњем политичком контексту.

– Вести обилују причама о случајевима попут чувеног Јутке, а таквог једног имамо и ми у представи – одговорио је **Бобан Скерлић**. – Механизми су исти. Имамо насилника, имамо жене које су увежбале да ћуте, а видимо да је тај механизам и даље и те како жив. То што у метрополама и у срединама где су жене више еманциповане то не осећамо толико, не значи да се мало даље од наших очију то и не дешава.

Округли сто завршен је похвалама које је на рачун представе изнела **Љиљана Чекић** из Народног позоришта Републике Српске, која је истакла да јој је лик три Петрије и дивна партнерска игра три глумице помогла да лакше прогута горку пилулу коју ова тешка тематика носи.

Бојана ЈАЊУШЕВИЋ

СТУДЕНТ КРИТИЧАР

„Петријин венац” Несрећа на сцени

Дана 26. маја 2019. пред пуном салом сцене „Јован Ђорђевић” Српског народног позоришта отворено је 64. Стеријино позорје. Позорје је отворила овогодишња добитница Стеријине награде за нарочите заслуге на унапређењу позоришне уметности и културе Светлана Бојковић. У својој беседи подсетила је публику на почетке позоришног живота код Срба, наглашавајући просветитељску улогу Јоакима Вујића и Јована Стерије Поповића. Светлана Бојковић је поставила питање где се позориште данас налази, два века после, наглашавајући да су најзначајнији мотиви за опстанак позоришта катарза, смех и осећај слободе.

У првој представи такмичарске селекције *Петријин венац* редитеља Бобана Скерлића најалост није било ни катарзе ни смеха, а понајмање осећаја слободе. Напротив, већ самом минималистичком сценографијом Горана Стојчетовића, која се састојала од неколико металних кавеза у облику слова Петријиног имена, као и канапа којим су глумице везане ушле на сцену, публика је одмах могла да закључи да ће присуствовати једном тескобном позоришном искуству.

То нимало не чуди ако имамо у виду тему којом се ова представа бави. Драматизација романа Драгослава Михаиловића није ново искуство за позоришну, као ни за филмску публику, те је публика знала шта може да очекује. *Петријин венац* тематизује несрећну судбину жене заробљене патријархалним оковима српског села и вароши. Док се Петријине несреће ређају једна за другом, публици није остављено много простора за катарзу и смех.

Значајну новину у овој драматизацији Мила Машовић Николић начинила је растапањем Петријиног лика на три појаве: Млада Петрија, Петрија градска и Петрија удовица. Оне се на сцени понекад смењују, у зависности од тога који Петријин лик проговара. Све три су стално присутне на сцени и док једна игра, друге две фигурирају као Петријино унутрашње

стање. Потенцијал овог занимљивог драматуршког захвата, међутим, није до краја искоришћен, па док једна Петрија говори, врло често, друге две просто седе и посматрају радњу. Да ли због овог драматуршког решења или због једноличне режије Бобана Скерлића, публика је на крају остала ускраћена за једино светло које овај текст нуди, а то је Петријина воља за животом упркос мртој деци и насилним и умрлим мужевима. Та воља за животом на крају је назначена, али само као исказ ликова са којима нисмо имали прилике да се повежемо. Публика је остала ускраћена и за глумачки таленат свих глумаца који су у једном минималистичком тону тумачили своје улоге.

На крају, моје највеће питање јесте да ли је ова прича потребна српској публици 2019. године? Шта нам она доноси? Која питања отвара? Да ли нас Петријина судбина дотиче и пружа ли нам нови увид у наше властите животе? Као највећи проблем ове представе видим безизражајна лица публике, коју силна запомагања на сцени просто не дотичу. Несрећна Петрија у несрећном друштву за несрећну публику.

Драгана МИЉКОВИЋ
студент четврте године драматургије,
Академија уметности Нови Сад

ЖЕНЕ НА ПОЗОРЈУ: ПРВА РЕДИТЕЉКА

**Софија
Соја Јовановић**
(Београд, 1922–2002)

Прва српска позоришна и филмска редитељка. Отац Павле хемичар, мајка Славка филозоф, деда по оцу Милан дворски фотограф, а његов брат чувени сликар Паја Јовановић. Сојин стриц Душан је вајар, а његова жена глумица Невенка Урбанова. Рођака је и песника Војислава Илића Млађег

На драмском одсеку Музичке академије од 1941. студира глуму, а 1944. оснива Академско позориште. Њена режија *Сумњивој лица* у том позоришту 1947. први је покушај модерног тумачења Нушића. Академско позориште 1950. постаје Београдско драмско.

Резиме: Педесетак позоришних представа, осам играних филмова, петнаестак ТВ филмова и драма, ТВ серије (*Осма офанзива*, *Мачак Тоша*, *Трамвај звани двојка*, *Пољ Ђира* и *Њој Сира*, 1982), десетак луткарских представа, бројне радио драме и приредбе, преводи драмских текстова.

Режирала је и први ЈУ дугометражни филм у колору, *Пољ Ђира* и *Њој Сира* (1957, Златна арена у Пули), затим *Сумњиво лице* (1954), *Дилижанса снова*, *Др*, *Пуш око свећца*, *Орлови рано леће*, *Пустии снови*, *Силом оцац* (*Обичан човек* Нушића). Инспирација за филмове су Нушић, Сремац и Стерија.

Њене ТВ драме уврштене су међу 10 најбољих драма (*Далеко је Аустралија*, *Андра* и *Љубица*). *Извињавамо се, многа*

се извињавамо (1976) проглашена је најбољом ТВ драмом током 35 година постојања телевизије.

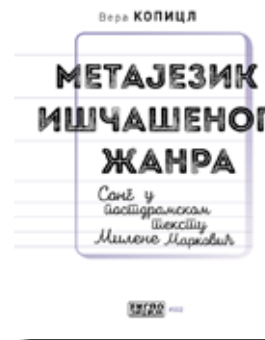
На Позорју: 19. април 1956, Д. Ђосић, **Наследник** (роман *Корени*), БДП Београд и 14. мај 1957. у такмичарској селекцији.

Сц. Миомир Денић, сл. костима Данка Павловић, музика Боровоје Симић, сл. радови Ананије Вербицки.

Подела: Љубивоје Тадић (Никола), Сима Јанићијевић (Аћим Катић), Властимир Стојиљковић (Ђорђе), Слободан Перовић (Вукашин), Нада Касапић (Симка), Растко Тадић (Тола), Живојин Петровић (Чађевић), Бранко Јовановић (Андра), Никола Милић (Мијат), Јован Јанићијевић (Капетан), Радослав Павелкић (Механџија).

Приредила Александра КОЛАРИЋ

НОВА ИЗДАЊА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА

**Вера Копицл, Метајезик
ишчашеног жанра**
Соні у њосијдрамском ѡексиу
Милене Марковић
(Едиција „Призор“)

Књига отвара једно поље интертекстуалног читања у којем се прати драматургија Милене Марковић у кореспонденцији са Брехтовим епским театром, фрагментарном формом постдрамског текста, као

и начин на који се успоставља метатекстуална веза на посебној линији српске драмске традиције – Борисава Станковића, Александра Поповића и Љубомира Симовића.

Доминантна карактеристика поетике Милене Марковић, како налази ауторка, подједнако је изражена у њеној поезији и драми, а одликује је експеримент и поигравање формом као и канонима жанра, при чему је у њеном целокупном опусу посебно провокативна и занимљива употреба сонга. Поглавље „Форматирање сонга“ односи се на драмски текст Милене Марковић и прати контекстуализацију делова текста намењених певању, употребу првих препева познатих матрица и промену контекста, до песама које Марковићева преноси из својих песничких збирки и фазе када их и формално обележава као сонг. Тако ауторка термин перформатив употребљава у тумачењу функционалности сонга унутар драмске структуре. Истраживати улазак поезије у драмски текст и драматичност језика поезије Милене Марковић, сматра Вера Копицл, значи истовремено представљати жанровске могућности и начин на који уметничка форма сама по себи постаје симболичка игра, знак. Зато је анализа сложеност поетског света и компликованих уметничких стратегија морала бити поткрепљена и теоријском апаратуром...

др Бранка Јакшић Провчи

СУТРА НА ПОЗОРЈУ УТОРАК, 28. МАЈ

11.00 часова / Такмичарска селекција

Округли сто: Зла жена

18.00 часова / Академија уметности (Ђуре Јакшића 7)

Позорје младих

Било једном...

Бајке за све узрасте из светске и мађарске књижевности

Академија уметности Нови Сад

Класа глуме на мађарском језику

18.00 часова / СНП, горњи фоаје Сцене „Пера Добриновић“

Медицина у театру – лекари као творци модерне драме?

Предавање: др Џевад Карахасан

20.00 часова / Новосадско позориште

Такмичарска селекција

DRAUFGÄNGERINNEN. ALL ADVENTUROUS WOMEN DO

(Неустрашиве – Као и све слободне дјевојке)

Текст: Тања Шљивар

Режија: Саломе Дастмалхи

Дојчес театар/Deutsches Theater, Берлин (Немачка)

21.00 час / Академија уметности (Ђуре Јакшића 7)

Позорје младих

Бертолт Брехт: Малограђанска свадба

Академија уметности Нови Сад

Класа глуме на српском језику

ОНА: Нико нас никад, нико нас за све ово дуго вријеме, нико нас никад на улици у продавници код доктора нико од професора ћаћа матера ујни стрина заова јетрва нико нас није, нас нико није питао како смо ТО затрудниле. Ниједна од нас не може се тачно сјетити како је ТО било с ким је ТО било зашто је ТО било јер ми-јеша се све крто је све и крхко је све као кости моје на леђима које ми је можда Марко на екскурзији сломио можда није. Можда је Марко гледао свако јутро прије екскурзије и на екскурзији и у аутобусу и у wc – у и на часовима facial abuse порниће и молио ме плакао вриштао:

МАРКО: 'Ајде само једном ово да пробамо.

(Тања Шљивар,
Неустрашиве – Као и све слободне дјевојке)